

10. september 2013

Til kulturdvalget

Hermed fremsendes til udvalgets orientering en effektanalyse vedr. folkehøjskoler. Analysen viser særdeles positive resultater for unge, der falder fra en erhvervsuddannelse af et folkehøjskoleforløb.

Vi håber, at disse markante resultater vil medføre, at folkehøjskoler vil blive indtænkt i den kommende fleksuddannelse med deres lange højskoleforløb, og at den store barriere, som Betalingsloven udgør, for at unge kontanthjælpsmodtagere kan komme på højskole som led i deres afklaring og uddannelsesforberedelse, bliver fjernet.

Neden for ses pressemeddelelse og rapport, der indledes med et sammendrag på side 3.

Med venlig hilsen

Niels Glahn
generalsekretær
Tlf.: +45 3336 4032
mail: ng@ffd.dk

Pressemeddelelse, den 4. september 2013

Ny undersøgelse: Markant effekt af højskoleophold for frafaldne fra erhvervsuddannelserne

Ny effektundersøgelse viser, at unge, der er faldet fra en ungdomsuddannelse, har markant bedre chance for at komme i gang igen, hvis de har været på et højskoleophold. Samlet set forøges chancerne med 17 % – for erhvervsuddannelser er det sågar 25–30 %. Alligevel falder antallet af unge kontanthjælpsmodtagere, der har mulighed for et højskoleophold. Problemet er Betalingsloven.

Effektanalysen, der er udarbejdet af Lange Analyser i august 2013 med støtte fra Kulturministeriet, har særligt fokus på at undersøge effekten af et højskoleophold for unge, der er frafaldet en erhvervsuddannelse.

- Samlet set vurderes det, at der er 17 % større chance for komme i gang med en uddannelse igen, hvis et afbrud følges op med et højskoleophold.
- For unge, der afbryder en erhvervsfaglig uddannelse, skønnes det, at et højskoleophold øger chancen for at vende tilbage til uddannelse med mellem 25 og 30 %.
- Især for unge fra ikke-uddannelsesvante hjem har et højskoleophold har en positiv effekt.

Trods mange unges ønsker og vejlederes anbefalinger prioriterer kommunerne ikke højskoleophold, fordi kommunerne i henhold til Betalingsloven selv skal afholde den fulde udgift for den unges ophold. For dem er det altså billigere at lade de unge komme i tilbud, der er finansieret af staten helt eller delvist, selv om chancerne for gennemførelse altså er lavere her.

”Erhvervsuddannelserne døjer med ekstremt højt frafald. Men selv om et højskoleophold nu beviseligt bidrager markant til, at flere unge gennemfører, er barriererne for store til at det kan komme de unge til gode,” siger Niels Glahn, generalsekretær i Folkehøjskolernes Forening.

For yderligere oplysninger eller kommentarer, kontakt:

Generalsekretær for Folkehøjskolernes Forening

Niels Glahn

Mobil: 2035 2362

E-mail: ng@ffd.dk

Pressekontakt

Andreas Harbsmeier

Mobil: +45 2991 1522

E-mail: ah@ffd.dk

Analyse af højskolernes effekt på uddannelse

Delrapport 1: Effekt opgjort som tilbagevenden til uddannelse efter afbrud

Denne rapport er finansieret af Kulturministeriets tipsmidler.

Udarbejdet august 2013 for Foreningen af folkehøjskoler i Danmark af:

Lange Analyser
Vartov
Farvergade 27A, 3. sal
1463 København K

M:3026 3649
tla@langeanalyser.dk
www.langeanalyser.dk

Indhold

1. Baggrund	2
Højskolerne og de unges uddannelse	3
2. Sammendrag:.....	3
3. Analyse af højskoleophold: Tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrudt erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse	5
Analyse	5
Udgangspunkt for analyse	6
4. Effekt af højskoleophold og forberedende uddannelse på tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrud	9
5. Effekt af højskoleophold på tilbagevenden til uddannelse hos afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser set på baggrund af forældrenes uddannelsesbaggrund	10
6. Perspektiver af effekten af højskoleophold på tilbagevenden til ungdomsuddannelse	11
Bilag 1: Metodebeskrivelse. Tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrudt erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse	13
Datagrundlag	13
Statistisk inferensmodel:	14
Bilag 2: Tabeller. Tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrudt erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse	15

1. Baggrund

Der er 67 folkehøjskoler i Danmark. Højskolerne inddeles i syv højskoletyper: Almene og grundtvigske højskoler, Fagspecialiserede højskoler, Gymnastik-, sport- og idrætshøjskoler, Kristne eller spirituelle højskoler, Livsstilhøjskoler, Ungdomshøjskoler og Seniorhøjskoler.

Knapt halvdelen af højskolerne i Danmark kategoriseres som havende en almen eller grundtvigsk profil, mens antallet af fagspecialiserede højskoler og gymnastik-, sports- og idrætshøjskoler til sammen udgør mere end en tredjedel. 14 højskoler fordeler sig på de øvrige fire højskolekategorier.

Folkehøjskolernes virksomhed tilrettelægges ud fra selvvalgte værdigrundlag. Undervisningen skal have en bred almen karakter, hvor enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads, men aldrig på bekostning af det almene.

De forskelligartede værdigrundlag til trods, er der også klare fælles træk for folkehøjskolerne. Det er således et lovkrav, at skolerne tilbyder alle elever undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse, og som er godkendt til tilskud.

Om de unge

I og med at deltagelse i uddannelse er gratis og der ydes uddannelsesstøtte til kompetencegivende uddannelser, betyder forskelle i den økonomiske kapital mellem mere og mindre uddannelsesvante hjem næppe så meget i Danmark (og det øvrige Norden) som i mange andre lande.

Tilbage står imidlertid, at unge fra ikke-uddannelsesvante familier ikke har de samme kulturelle og sociale forudsætninger for at vælge uddannelse og for at klare sig i uddannelsessystemet, som unge fra mere uddannelsesvante familier typisk har. Der har i disse hjem ikke altid været samme opbakning til skolearbejdet, samme mulighed for hjælp til lektier eller samme typer af diskussioner ved middagsbordene, som i de mere uddannelsesvante hjem.

Hertil kommer, at unge fra ikke-uddannelsesvante hjem på de kompetencegivende uddannelserne gennemgår uddannelsesmæssige mønsterbrud, idet de gennem deres uddannelser opnår højere uddannelsesniveau end forældrene.

Mens mønsterbryderne typisk er unge med stort personligt drive, der i høj grad selv har valgt at investere deres tid og evner i uddannelse, så tyder en nylig dansk survey også på, at mønsterbryderne finder uklare strukturer på uddannelserne og mange uddannelsesvalg tidligt i livet problematiske.¹ Rapporten konkluderer, at unge mønsterbrydere – herunder altså også de unge fra ikke-uddannelsesvante hjem i gang med uddannelse – i højere grad end andre unge har brug for gennemskuelige strukturer, tydelig relevans, og klare og anerkendende tilbagemeldinger.

¹ "Mønsterbrydere - Bedre match mellem potentiale og uddannelse", DEA 2009.

Højskolerne og de unges uddannelse

Højskolerne ønsker at tilbyde unge fagligt indhold og vilkår, der kan gøre dem bedre i stand til at klare et efterfølgende uddannelsesforløb. Elever på højskolerne får således – uanset højskoletypen – tid til fordybelse og interessebåret læring.

Da eleverne primært er unge, som ikke har færdiggjort en erhvervskompetencegivende uddannelse, er der fokus på livs- og uddannelsesafklaring på højskolerne. Mange unge bruger netop højskolerne til at stifte bekendtskab med fagligt indhold, der senere kan blive del af baggrunden for uddannelsesvalg.

Kostskolemiljøets kombination af undervisning og samvær betyder, at lærerne ofte kommer tæt på eleverne. Samtidig betyder det tætte samvær mellem eleverne, at de bidrager til hinandens sociale udvikling. Det gør det muligt at skabe sammenhæng mellem både den faglige og den personlige udvikling.

Højskolerne er forpligtet til at tilbyde uddannelses- og erhvervsvejledning, og de er aktivt involveret i konkrete og lokale samarbejdsaftaler med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-Centre), erhvervsskoler og andre uddannelsesinstitutioner.

Nogle af højskolernes kerneydelser, herunder det sammenhængende læringssamvær om både faglige og personlige emner, tilbyder unge fra ikke-uddannelsesvante kontakt til både elever og lærere, der møder med dem med et andet udgangspunkt for læring og uddannelse. Kostskoleformen og dens meget klare organisatoriske rammer kan tillige bevirke, at de unge i en vis grad frigør sig fra hjemmets kultur.

På højskolerne dannes der mange nye venskaber. Uddannelsesvalgene hos unge fra uddannelsesvante hjem kan gennem venskaberne få positivt afsmittende virkning på uddannelsesvalgene hos unge fra ikke-uddannelsesvante hjem.

2. Sammendrag:

Idet der henvises til de efterfølgende afsnit følger hermed de hovedkonklusioner, der kan udtrækkes af undersøgelsen. Det skal bemærkes, at der i forbindelse med undersøgelsen er en række uafklarede spørgsmål, der med fordel kan undersøges med sigte på en yderligere nuancering. Dette har imidlertid ikke været muligt inden for den givne ramme.

- Ved at betragte simple optællinger af, hvor store andele, der efter 2 år kommer i uddannelse, jf. Tabel 1, synes der at være en betragtelig gevinst ved at sende unge, der har afbrudt ungdomsuddannelse, på højskole.
- Analysen, hvor de simple optællinger korrigeres for forskelle i elevsammensætninger, viser, at der er en markant positiv effekt hos afbrydere fra ungdomsuddannelserne af at tage på højskole.
- Samlet set vurderes, med baggrund i analyseresultaterne, at der er 17 % forøget chance for komme i gang med uddannelse igen, hvis et afbrud følges op med et højskoleophold.

- For unge, der afbryder en erhvervsfaglig uddannelse, skønnes, at højskoleophold øger chancen for at vende tilbage til uddannelse med mellem 25 og 30 %.
- Højskoleophold har især positiv effekt på sandsynligheden for at vende tilbage til afbrudt uddannelse hos unge fra ikke-uddannelsesvante hjem.
- Det gælder især ved afbrud fra erhvervsfaglige uddannelser. Her viser analysen, at sandsynligheden for at vende tilbage til uddannelse øges med ca. 50 % for denne gruppe, mens den for unge fra faglærte hjem mv. er ca. 30 % og falder yderligere til ca. 15 % for de unge fra hjem, hvor en forælder har en videregående uddannelse.
- Hos unge fra ikke-uddannelsesvante hjem tager ca. 1 ud af hver 1.000 på et højskoleophold. Netop denne gruppe får dog et særdeles solidt udbytte af højskoleophold, hvad angår at blive parat til at vende tilbage uddannelsessystemet.
- For de ca. 30.000 personer, der årligt afbryder en erhvervsfaglig uddannelse og ikke søger noget kvalificerende uddannelsesstilbud inden for det første halvår efter afbruddet, giver det mening at bringe højskolerne ind mere centralt i vejledningsprocesserne.
- Med ca. 25 - 30 % forbedret tilbagevendelse til uddannelsessystemet ved at deltage på et højskolekursus kan antallet uden for uddannelse reduceres med mange hundreder personer, hvis tilgangen til højskolerne kan trækkes i vejret for denne gruppe.
- En øget fokus på højskolernes rolle kan for disse afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser også give højskolerne et skub hen imod en mere dedikeret varetagelse af disse unges behov for afklaring og kvalificering. Det kan ikke udelukkes, at en endnu større effekt af højskoleophold kan etableres, hvis der de kommende år sættes yderligere fokus på denne gruppe unges behov.
- Resultaterne af beregningsmodellen viser, at elever fra gymnasiale uddannelser ikke øger deres sandsynlighed for at komme tilbage i uddannelse ved at gå på højskole. Denne tendens gør sig også gældende for elever i andre uddannelsesforberedende forløb.²

² En supplerende spørgeskemaundersøgelse til frafaldne elever ved gymnasiale uddannelser vil måske kunne afdække, om bl.a. de faste studiestarter i august ved gymnasierne betyder, at i øvrigt uddannelsesafklarede unge tvinges til at vente mere end 6 måneder før de påbegynder ny uddannelse. Sådanne resultater vil potentielt kunne forklare, at højskoleeleverne har lavere tilbagevenden til uddannelse end andre.

3. Analyse af højskoleophold: Tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrudt erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse

I dette afsnit søger vi at måle den effekt – opgjort ved tilbagevenden til uddannelsessystemet – der kan observeres hos personer, der efter uddannelsesafbrud tager på højskole. For at kunne holde resultaterne vedrørende effekt af højskoleophold op mod alternative forløb, som også søger at hjælpe unge tilbage til uddannelsessystemet, vurderes i analysen tillige en samlet effekt af en række forberedende uddannelsesaktiviteter.

Analyse

Analysen undersøger, hvilken effekt der kan måles af et gennemført folkehøjskoleophold på unges tilbøjelighed til igen at påbegynde ungdomsuddannelse efter afbrud af enten erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse. Tillige undersøges effekten af forberedende uddannelsesaktiviteter.

Analysepopulationer består af unge, der i perioden 2006-2009 har afbrudt en erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse og ikke har påbegyndt uddannelse igen inden for 6 måneder efter afbruddet. Analysepopulationen følges i to år efter afbruddet fra ungdomsuddannelse for at undersøge om højskoleophold (eller et forberedende uddannelsesforløb) har positiv effekt på sandsynligheden for at vende tilbage til uddannelsessystemet med fornyet påbegyndelse på en ungdomsuddannelse.

Effekt: Tilbagevenden til ungdomsuddannelse

Den ønskede fremtid for unge, der afbryder en ungdomsuddannelse, er, at de efter overvejelse af uddannelsesmulighederne atter påbegynder en ungdomsuddannelse, om end ikke nødvendigvis den samme, som de har afbrudt.

For at afgøre om vores analysepopulation vender tilbage til ungdomsuddannelsessystemet følger vi den frem til to år efter det oprindelige afbrud for at afgøre, om der sker ny påbegyndelse på en ungdomsuddannelse.

Forklaring: Højskoleophold (og deltagelse i forberedende uddannelse)

I analysen er hovedinteressen, om højskoleophold, og subsidiært forberedende uddannelsesaktivitet, har effekt på tilbagevenden til uddannelsessystemet hos afbrudte fra ungdomsuddannelsessystemet. Omdrejningspunktet i analysen er derfor, om der kan måles effekt af at have været på højskoleophold eller i forberedende uddannelse. Vi opdeler derfor analysepopulationen i tre grupper:

Afbrudte elever, der har været på højskole:

Personer i analysepopulationen, der inden for de første 6 måneder efter afbruddet fra ungdomsuddannelsen påbegynder et langt højskoleophold på en folkehøjskole, regnes i analysen for at være i gruppen af højskoleelever.

Afbrudte elever, der har været i forberedende uddannelse:

Personer i analysepopulationen, der inden for de første 6 måneder efter afbruddet fra ungdomsuddannelsen påbegynder forberedende uddannelsesforløb inden for forberedende voksenuddannelse (FVU), almen voksenuddannelse (AVU), ordblindeundervisning, på en

produktionsskole eller på en husholdnings- og håndarbejdsskole, regnes i analysen for at være i gruppen med forberedende uddannelsesstilbud.

Afbrudte elever uden uddannelsesaktivitet:

Alle øvrige elever i analysepopulationen, der altså har afbrudt en ungdomsuddannelse og i de første 6 måneder efter afbruddet hverken har været på højskole eller i forberedende uddannelse, regnes i analysen for at være i gruppen uden uddannelsesaktivitet.

Analysens datagrundlag og metode beskrives i flere detaljer i bilagene til rapporten.

Udgangspunkt for analyse

Ved at betragte simple optællinger af, hvor store andele, der efter 2 år kommer i uddannelse, jf. Tabel 1, synes der at være en betragtelig gevinst ved at sende unge, der har afbrudt ungdomsuddannelse, på højskole. Herfra er der nemlig 57,3 % der kommer i gang med uddannelse igen, mens den tilsvarende andel af de unge, der ikke har uddannelsesaktivitet efter afbruddet, kun er 44,5 %. På samme vis er der god mening med at benytte tilbuddene med forberedende uddannelse, hvorfra 52,9 % kommer i uddannelse igen.

Tabel 1 Andele, der inden for 2 år efter afbrudt uddannelse atter kommer i uddannelse fordelt på de tre undersøgelsesgrupper

	Alle	Elever uden uddannelsesaktivitet	Elever i forberedende uddannelse	Højskoleelever
Antal	157.600	142.106	14.958	536
Andel i uddannelse efter 2 år	45,4 %	44,5 %	52,9 %	57,3 %

Forskelle i person- og uddannelsesbaggrund hos de unge, der deler sig i de tre grupper af aktivitet (højskoler, forberedende uddannelser eller ingen uddannelsesaktivitet), betyder imidlertid, at forskellene i andele ikke i sig selv er udtryk for effekt af aktiviteterne. Forskellene er nemlig også udtryk for, at der på højskolerne, jf.

Tabel 2:

- kommer flere fra mere uddannelsesvante hjem,
- kommer mange kvinder,
- er relativt mange elever med dansk herkomst,
- er relativt mange elever med gode karakterer fra grundskolens afgangsprøve,
- er flere unge elever, og
- er flere, der kommer fra de gymnasiale uddannelser.

Tabel 2 Fordeling af eleverne i de tre undersøgelsesgrupper på baggrundsvariabler

	Alle	Elever uden uddannelsesaktivitet	Elever i forberedende uddannelse	Højskoleelever
I alt	157.600	142.106	14.958	536
Forældres uddannelse	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Ufaglært el. uoplyst	29,7 %	29,3 %	34,0 %	10,6 %
Faglært mv.	46,2 %	46,3 %	45,7 %	36,6 %
Videregående uddannelse	24,1 %	24,4 %	20,3 %	52,8 %
Køn	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Kvinder	47,9 %	47,9 %	47,2 %	50,2 %
Mænd	52,1 %	52,1 %	52,8 %	49,8 %
Herkomst	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Dansk herkomst	84,0 %	84,4 %	79,7 %	92,5 %
Udenlandsk herkomst	16,0 %	15,6 %	20,3 %	7,5 %
Karakterer 9. kl	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Uoplyst/under 6	83,6 %	83,1 %	89,8 %	63,1 %
Mindst 6	16,4 %	16,9 %	10,2 %	36,9 %
Alder	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
15-18 år	43,8 %	41,9 %	61,9 %	54,5 %
19+ år	56,2 %	58,1 %	38,1 %	45,5 %
Afbrudsuddannelse	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Gymnasial uddannelse	19,2 %	19,9 %	11,8 %	34,5 %
Erhvervsfaglig uddannelse	80,8 %	80,1 %	88,2 %	65,5 %

4. Effekt af højskoleophold og forberedende uddannelse på tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrud

Analysen viser, at der generelt set er en positiv effekt hos afbrydere fra ungdomsuddannelserne af at tage på højskole. Tabel 3 viser således, at der er signifikant forbedret chance for på ny at påbegynde en uddannelse, når elever inden for 6 måneder fra et uddannelsesafbrud påbegynder et højskoleophold.

Samlet set vurderer vi, med baggrund i analyseresultaterne, at der er 17 % forøget chance for komme i gang med uddannelse igen, hvis et afbrud følges op med et højskoleophold.

For unge, der afbryder en erhvervsfaglig uddannelse, skønner vi, at højskoleophold øger chancen for at vende tilbage til uddannelse med 27 %.

Resultaterne af beregningsmodellen viser til gengæld, at elever fra gymnasiale uddannelser ikke øger deres sandsynlighed for at komme tilbage i uddannelse ved at gå på højskole. Tværtimod ser vi en negativ effekt af højskoleopholdet i denne gruppe. Det kan ikke afvises, at en udvidet modelspecifikation med flere forklarende variabler vil kunne finde bagvedliggende grunde til, at det forholder sig sådan.³

Tabel 3 Resultater af logistiske regressionsanalyser – for højskoleelever og elever ved forberedende uddannelse vis-a-vis afbrudte elever uden uddannelsesaktivitet de første 6 måneder efter afbrud

	Sandsynligheder – ikke kontrolleret for baggrundsvariabler	Relativ sandsynlighed – ikke kontrolleret for baggrundsvariabler	Odds ratio – modelberegnet	Skønnet relativ sandsynlighed – modelberegnet ⁴	Resultatet er statistisk signifikant – 95 % signifikansniveau
Højskole vs. ingen aktivitet					
Alle	57,3 % vs. 44,5 %	1,28	1,35	1,17	Ja
Afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser	58,1 % vs. 41,3 %	1,13	1,58	1,27	Ja
Afbrudte fra gymnasiale uddannelser	55,7 % vs. 57,6 %	0,97	0,67	0,83	Ja
Forberedende uddannelse vs. ingen aktivitet					
Alle	52,9 % vs. 44,5 %	1,19	1,29	1,15	Ja
Afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser	52,1 % vs. 41,3 %	1,26	1,35	1,18	Ja
Afbrudte fra gymnasiale uddannelser	59,2 % vs. 57,6 %	1,03	0,98	0,99	Nej

Stort set samme mønster som for højskoleeleverne ser vi for eleverne ved forberedende uddannelsesforløb. Også her er der generelt bedre chancer for at komme i uddannelse igen, når afbrud på ungdomsuddannelse følges op med et relevant forberedende uddannelsesforløb.

³ En supplerende spørgeskemaundersøgelse til frafaldne elever ved gymnasiale uddannelser vil måske også kunne afdække, om bl.a. de faste studiestarter i august ved gymnasierne betyder, at i øvrigt uddannelsesafklarede unge tvinges til at vente mere end 6 måneder før de påbegynder ny uddannelse. Sådanne resultater vil potentielt kunne forklare, at højskoleeleverne har lavere tilbagevenden til uddannelse end andre.

⁴ Da sandsynlighederne, der modelleres er større end 10 pct., er odds ratioen ikke et godt mål for relativ sandsynlighed. For at få et bedre skøn, anvender vi en simpel approksimation, jf. bilag 1.

5. Effekt af højskoleophold på tilbagevenden til uddannelse hos afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser set på baggrund af forældrenes uddannelsesbaggrund

Det er muligt, gennem opdeling af data, at gennemføre modelberegningerne for hver gruppe af uddannelsesbaggrund.

Tabel 4 viser resultater af partielle modelberegninger for personer med afbrudt erhvervsfaglig uddannelse, gennemført for hver af grupperne af forældreuddannelse for sig. Resultaterne i tabellen er på grund af de små grupper af elever mere usikre end hovedresultaterne. Alligevel er de ganske interessante.

Tabellen viser, at højskoleophold især har positiv effekt på sandsynligheden for at vende tilbage til afbrudt uddannelse hos unge fra ikke-uddannelsesvante hjem. Det er nemlig denne gruppe af unge, der har den største forbedring i chance for at tilbagevende til uddannelsessystemet gennem højskoleforløb.

Tabel 4 Resultater af logistiske regressionsanalyser – højskoleelever vis-a-vis afbrudte elever uden uddannelsesaktivitet hos afbrudte elever fra erhvervsfaglige uddannelser fra mere eller mindre uddannelsesvante hjem

	Sandsynligheder – ikke kontrolleret for baggrundsvariabler	Relativ sandsynlighed – ikke kontrolleret for baggrundsvariabler	Odds ratio – Modelberegnet	Skønnet relativ sandsynlighed – modelberegnet ⁵	Resultatet er statistisk signifikant – 95 % signifikansniveau
Afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser					
Grundskole el. uoplyst	50,0 % vs. 30,6 %	1,63	2,05	1,55	Ja
Faglært el. gymnasial udd.	61,9 % vs. 45,3 %	1,37	1,74	1,30	Ja
Videregående uddannelse	57,4 % vs. 48,8 %	1,18	1,33	1,15	Nej

Analysen, at sandsynligheden for at vende tilbage til uddannelse øges med ca. 50 % for denne gruppe, mens den for unge fra faglærte hjem mv. er ca. 30 % og falder yderligere til ca. 15 % for de unge fra hjem, hvor en forælder har en videregående uddannelse.

⁵ Da sandsynlighederne, der modelleres er større end 10 pct., er odds ratioen ikke et godt mål for relativ sandsynlighed. For at få et bedre skøn, anvender vi en simpel approksimation, jf. bilag 1.

6. Perspektiver af effekten af højskoleophold på tilbagevenden til ungdomsuddannelse

Ifølge Undervisningsministeriet var der i 2011 over 35.000 der afbrød en erhvervsfaglig uddannelse og knap 7.500 der afbrød en gymnasial uddannelse.⁶ Af afbryderne fra de erhvervsfaglige uddannelser i årene frem til 2009, var omkring to tredjedele efter 27 måneder fortsat ikke i gang med en kompetencegivende uddannelse, mens det samme gjaldt for ca. halvdelen af afbryderne fra de gymnasiale uddannelser.⁷ Disse tal vidner om et behov for at undersøge og udnytte virkemidler, der kan hjælpe personer, der har afbrudt ungdomsuddannelserne, videre i uddannelsessystemet.

Tabel 5 Fordeling af elevernes baggrundsvariabler i de tre undersøgelsesgrupper

	Alle		Elever uden uddannelsesaktivitet	Elever i forberedende uddannelse	Højskoleelever
I alt	157.600	100,0 %	90,2 %	9,5 %	0,3 %
Forældres uddannelse					
Ufaglært el. uoplyst	46.786	100,0 %	89,0 %	10,9 %	0,1 %
Faglært mv.	72.775	100,0 %	90,3 %	9,4 %	0,3 %
Videregående uddannelse	38.039	100,0 %	91,3 %	8,0 %	0,7 %
Køn					
Kvinder	75.422	100,0 %	90,3 %	9,4 %	0,4 %
Mænd	82.178	100,0 %	90,1 %	9,6 %	0,3 %
Herkomst					
Dansk herkomst	132.323	100,0 %	90,6 %	9,0 %	0,4 %
Udenlandsk herkomst	25.277	100,0 %	87,8 %	12,0 %	0,2 %
Karakterer 9. kl					
Uoplyst/under 6	131.823	100,0 %	89,6 %	10,2 %	0,3 %
Mindst 6	25.777	100,0 %	93,3 %	5,9 %	0,8 %
Alder					
15-18 år	69.065	100,0 %	86,2 %	13,4 %	0,4 %
19+ år	88.535	100,0 %	93,3 %	6,4 %	0,3 %
Afbrudsuddannelse					
Gymnasial	30.294	100,0 %	93,6 %	5,8 %	0,6 %
Erhvervsfaglig	127.306	100,0 %	89,4 %	10,4 %	0,3 %

Tabel 5 viser, hvorledes personer fra ungdomsuddannelserne på baggrund af personlige og tidligere uddannelsesforhold fordeler sig på højskoleophold, forberedende uddannelse og ingen aktivitet, når de har afbrudt deres uddannelser.

Som det fremgår, er der i dag kun en meget begrænset andel (ca. 0,3 %), der har mulighed for og vælger at tage på højskole. Mens de forberedende uddannelsesstilbud når ca. 10 % af de afbrudte elever, benytter 90 % af alle, der afbryder uddannelse og har mindst en 6 måneders periode uden uddannelse, slet ikke noget kvalificerende uddannelsesstilbud i løbet af de første 6 afbrudsmåneder.

Hos unge fra ikke-uddannelsesvante hjem, er der endnu færre der vælger at tage på højskole, nemlig ca. 1 ud af hver 1.000. Men som vi har vist ovenfor får netop denne gruppe et særdeles

⁶ Undervisningsministeriet rapporterer alene afbrud fra uddannelser, der varer mere end 15 måneder. Derfor svarer disse tal ikke præcist til tallene opgjort i denne analyse, der gælder afbrud, der varer mere end 6 måneder.

⁷ <http://www.uvm.dk/Service/Statistik/Databanken>, EAK og EOU (trukket august 2013).

solidt udbytte af højskoleophold, hvad angår at blive parat til at vende tilbage uddannelsessystemet. Og igen må det nævnes, at skoleformen på kostskolerne mv. netop må forventes at give disse unge nogle af de rammer og noget af den støtte, som de har behov for.

Med 35.000 årlige afbrud fra de erhvervsfaglige uddannelser er en forøget tilbagevenden til uddannelsessystemet afgørende for muligheden for at nå de uddannelsespolitiske målsætninger, som sigter mod at skabe en uddannet befolkning, der kan løfte fremtidens kompetencebehov.

For de ca. 30.000 personer, der årligt afbryder en erhvervsfaglig uddannelse og ikke søger noget kvalificerende uddannelses tilbud inden for det første halvår efter afbruddet, giver det mening at bringe højskolerne ind mere centralt i vejledningsprocesserne. Uden kvalificerende tilbud, forventer vi at kun ca. 10.000 vil være tilbage i uddannelse efter 2 år, mens 20.000 fortsat vil være uden for uddannelsessystemet.

Med mellem 25 og 30 % forbedret tilbagevendelse til uddannelsessystemet ved at deltage på et højskolekursus kan antallet uden for uddannelse reduceres med mange hundreder personer, hvis tilgangen til højskolerne kan trækkes i vejret for denne gruppe.

Endelig kan øget fokus på højskolernes rolle for disse afbrudte fra erhvervsfaglige uddannelser også give højskolerne et skub hen imod en mere dedikeret varetagelse af disse unges behov for afklaring og kvalificering. Det kan bestemt ikke udelukkes, at en endnu større effekt af højskoleophold kan etableres, hvis der de kommende år sættes yderligere fokus på denne gruppe unges behov.

Bilag 1: Metodebeskrivelse. Tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrudt erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse

Her beskrives data og metode anvendt i analysen af effekten af højskoleophold på tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrud.

Datagrundlag

Datamaterialet, i form af optalt sumdata, er leveret sommeren 2013 af UNI-C. Data i leverancen stammer fra Danmarks Statistiks og UNI-Cs fælles databeredskab vedr. uddannelse.

Uddannelsesdataberedskabet indeholder på udtrækstidspunktet uddannelses- og personbaggrundsdata fra midten af 1970'erne til udgangen af 2011. Dette gør det muligt at anvende elevers uddannelsesoplysninger fra før og efter højskoleophold sammen med oplysninger om forældres uddannelse.

Datamaterialet består af en fuldtælling af personer, der

- i tællingsårene 2006 – 2009 (dvs. perioden 1. oktober 2005 til 30. september 2009) har afbrudt enten en erhvervsfaglig eller en gymnasial uddannelse,⁸ og
- i 6 måneder efter afbruddet ikke har påbegyndt en ny kompetencegivende uddannelse.

Inden for de 6 måneder efter afbruddet observeres det også, om eleverne påbegynder et højskoleophold eller et forberedende uddannelsesforløb. Hvis der i 6-månedersperioden sker tilgang til et langt højskolekursus, regnes personerne som højskoleelever. Sker der i perioden tilgang til et forberedende forløb, regnes de som elever ved forberedende uddannelser. Sker der i de første 6 måneder ikke tilgang nogen af de to aktiviteter, regnes personer for ikke at have uddannelsesaktivitet.

Populationen følges yderligere i 18 måneder (ud over de 6 måneder, hvor vi har betinget, at de ikke har påbegyndt ny kompetencegivende uddannelse, og hvor vi fastlægger om der er tale om højskoleelever hhv. elever ved forberedende uddannelser). Hvis der i denne periode sker tilgang til kompetencegivende fuldtidsuddannelse, regnes personerne for at være vendt tilbage til uddannelse. Hvis der ikke sker fornyet tilgang til uddannelse i perioden, regnes personerne for ikke at vende tilbage til uddannelse efter afbruddet.

⁸ Afbrud defineres i analysen til at være alle uddannelsesophør, der sker uden at eleven opnår erhvervs- eller studiemæssig kompetence. Ud over registrerede afbrud indgår også ophørt uddannelse efter fuldført grundforløb på en erhvervsuddannelse og ophør efter fx 1. år fra en gymnasial uddannelse.

I analysen indgår (foruden oplysningen om evt. højskoleophold eller forberedende uddannelse de første 6 måneder efter afbrud fra ungdomsuddannelse) følgende forklarende variabler:

- Elevens køn
- Elevens alder ved afbrudstidspunktet
- Elevens etniske herkomst
- Gennemsnitskarakterer fra grundskolens 9. klasse afgangsprøve⁹
- Forældrenes uddannelse (bestemmer graden af uddannelsesvanthed i hjemmet)¹⁰
- Afbrudt uddannelse

Analysepopulationen fordelt mht. højskoleophold eller deltagelse i forberedende uddannelse efter afbrud, eventuel tilbagevenden til ungdomsuddannelse og på de øvrige forklarende variabler er leveret som sumdata af UNI-C. Frekvenstabellinger af analysepopulationen findes i bilag 2.

Statistisk inferensmodel:

Den statistiske analyse anvender logistisk regression til at modellere sandsynligheden for på ny at påbegynde en ungdomsuddannelse 6-24 måneder efter afbruddet fra den oprindelige uddannelse.

Tilbøjeligheden til at vende tilbage til ungdomsuddannelse hos unge med højskoleophold (hhv. forberedende uddannelse) beregnes relativt i forhold til tilbøjeligheden hos gruppen, der ingen uddannelsesaktivitet har haft efter afbruddet.

I modellerne indgår foruden eventuelt højskoleophold og forberedende uddannelse også de øvrige forklarende variabler, således at de beregnede effekter af hhv. højskole og forberedende uddannelse kontrolleres for effekten af andre mulige forklaringer (confounding).

Modelanalysens resultater oplyses som odds ratioer (OR) for effekt efter kontrol for kovariater. Tillige beregnes tentativt estimater for de relative sandsynligheder.¹¹

Modelberegninger er foretaget i proc logistic i SAS.

⁹ Beregnet på baggrund af samtlige fag, som eleven har aflagt prøve i. Opgjort efter (evt. omregnet til) 7-trinsskalaen.

¹⁰ Sammenlignelighed i forældrenes uddannelsesniveau er sikret ved, at forældrenes højeste uddannelse er opgjort ultimo det år, hvor eleven fyldte 14 år.

¹¹ Beregningen af relative sandsynligheder følger Zhang og Yus approksimation, $RR=OR/[(1-P_0)+P_0*OR]$. Zhang og Yu, 1998, "What's the Relative Risk? A Method of Correcting the Odds Ratio in Cohort Studies of Common Outcomes"

Bilag 2: Tabeller. Tilbagevenden til ungdomsuddannelse efter afbrudt erhvervsfaglig eller gymnasial uddannelse
Tabel 6 Antal elever og andel i uddannelse efter 2 år hos de tre undersøgelsesgrupper

	Alle med afbrudt udd.		Uden uddannelsesaktivitet		Forberedende uddannelse		Højskoleelever	
	I alt	% i udd.	I alt	% i udd.	I alt	% i udd.	I alt	% i udd.
I alt	157.600	45,4 %	142.106	44,5 %	14.958	52,9 %	536	57,3 %
Forældres højeste uddannelse								
Ufaglært el. uoplyst	46.786	33,1 %	41.650	31,5 %	5.079	46,0 %	57	49,1 %
Faglært el. gymnasial udd.	72.775	49,0 %	65.737	48,1 %	6.842	56,8 %	196	55,1 %
Videregående uddannelse	38.039	53,5 %	34.719	53,2 %	3.037	55,7 %	283	60,4 %
Køn								
Kvinder	75.422	44,8 %	68.098	44,1 %	7.055	50,8 %	269	62,1 %
Mænd	82.178	45,9 %	74.008	44,9 %	7.903	54,8 %	267	52,4 %
Herkomst*								
Dansk herkomst	132.323	47,6 %	119.905	46,8 %	11.922	55,4 %	496	57,3 %
Udenlandsk herkomst	25.277	33,6 %	22.201	32,2 %	3.036	43,2 %	40	57,5 %
Karakterer 9. kl**								
Uoplyst/under 6	131.823	41,6 %	118.058	40,4 %	13.427	51,7 %	338	55,3 %
Mindst 6	25.777	64,5 %	24.048	64,6 %	1.531	63,6 %	198	60,6 %
Alder								
15-18 år	69.065	60,1 %	59.516	60,3 %	9.257	58,8 %	292	57,2 %
19+ år	88.535	33,9 %	82.590	33,1 %	5.701	43,4 %	244	57,4 %
Afbrudsuddannelse								
Gymnasial	30.294	57,7 %	28.346	57,6 %	1.763	59,2 %	185	55,7 %
Erhvervsfaglig	127.306	42,4 %	113.760	41,3 %	13.195	52,1 %	351	58,1 %

* Følger Danmarks Statistiks herkomstdefinitioner. Udenlandsk herkomst omfatter indvandrere og efterkommere af indvandrere.

** Samlet karaktergennemsnit fra folkeskolens 9. klasse prøve. Opgjort (evt. omregnet) iht. 7-trinsskalaen.